

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ В ДП «КОРЮКІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

*І. В. Хуторна, студентка магістратури**
О. Ю. Кайдик, кандидат сільськогосподарських наук
e-mail: alex-82.02@mail.ru

Висвітлено сучасний стан деревного розсадництва ДП «Корюківське лісове господарство» та наведено шляхи удосконалення агротехніки вирощування і підвищення рентабельності виробництва лісового садивного матеріалу.

Ключові слова: розсадник, садивний матеріал, сіянці, саджанці, агротехніка вирощування.

Головним завданням лісового господарства України є вирощування високопродуктивних, довговічних та біологічно стійких лісових, полезахисних та інших видів штучних насаджень із господарсько-цінних деревних рослин. Для його виконання підприємствам, насамперед, потрібен високоякісний садивний матеріал, який вирощують як у відкритому, так і закритому ґрунті на розсадниках, як із відкритою, так і закритою кореневою системою. Останній вид є перспективним для лісокультурного виробництва [2, 3], особливо з урахуванням доцільності підвищення приживлюваності створюваних лісових культур.

Мета дослідження – виявити можливі шляхи вдосконалення агротехніки вирощування високоякісного садивного матеріалу в ДП «Корюківське лісове господарство» та підвищення рентабельності його виробництва.

Матеріали та методика дослідження. Для досягнення поставленої мети було сформульовано такі завдання:

- обстежити постійні та тимчасові розсадники підприємства, проаналізувати асортимент садивного матеріалу та агротехніку його вирощування;
- за звітними даними підприємства проаналізувати обсяги виробництва садивного матеріалу та його потребу для відтворення лісів;
- оцінити забезпеченість лісокультурних робіт садивним матеріалом;
- запропонувати шляхи вдосконалення вирощування садивного матеріалу на розсадниках підприємства.

Результати дослідження. Для забезпечення лісокультурних робіт садивним матеріалом у ДП «Корюківське лісове господарство» функціонують три постійні (загальною площею 4,80 га) та шість тимчасових (1,31 га) лісових розсадників, у яких продукується садивний

* Науковий керівник – кандидат сільськогосподарських наук О. Ю. Кайдик.

матеріал сосни звичайної, ялини звичайної та колючої, туї західної та її декоративних форм, дуба звичайного, липи крупнолистої, берези повислої та деяких інших. На розсадниках переважають зональні дерново-підзолисті ґрунти.

При вирощуванні садивного матеріалу лісових порід на постійних розсадниках не повною мірою дотримуються вимог щодо агротехнологій його виробництва, зокрема: застосовують науково не обґрунтовані сівозміни, використовують нераціональні схеми посіву та садіння, немає науково-обґрунтованої системи добрив, низький рівень механізації багатьох робіт тощо.

Лісовий садивний матеріал вирощують у теплицях, парниках, коробах та у відкритому ґрунті постійних і тимчасових розсадників (табл. 1).

1. Характеристика бази деревного розсадництва ДП «Корюківське ЛГ»

Лісництво	Характеристика місць вирощування посадкового матеріалу							
	короб		теплиця		тимчасовий розсадник		постійний розсадник	
	к-сть, шт.	площа, га	к-сть, шт.	площа, га	к-сть, шт.	площа, га	к-сть, шт.	площа, га
Щорське	1	0,002	-	-	1	0,30	-	-
Новоборовицьке	-	-	2	0,10	2	0,42	-	-
Єлінське	-	-	1	0,05	2	0,39	-	-
Брецьке	-	-	2	0,08	1	0,20	-	-
Тихоновицьке	-	-	-	-	-	-	1	1,2
Андроніківське	-	-	-	-	-	-	1	1,7
Корюківське	-	-	-	-	-	-	1	1,9
Разом	1	0,002	5	0,23	6	1,31	3	4,80

Розподіл продукуючої площі розсадників цього підприємства за відділеннями наведено в табл. 2.

2. Продукуюча площа розсадників ДП «Корюківське ЛГ» у розрізі відділень

Назва лісництва	Посівне відділення, га	Шкільне відділення, га
Новоборовицьке	0,126	0,05
Єлінське	0,06	-
Тихоновицьке	0,43	-
Щорське	0,028	-
Андроніківське	0,25	0,01
Корюківське	0,49	0,09
Брецьке	0,10	-
Разом	1,484	0,15

З даних, наведених у табл. 2, видно, що посівне відділення наявне на розсадниках усіх лісництв, а шкільні – лише у Новоборовицькому, Андроніківському та Корюківському лісництвах. Маточних плантацій та допоміжних частин у лісництвах немає. Також на розсадниках є площі, які не використовують для вирощування садивного матеріалу.

Коефіцієнт зайнятості площі розсадників Корюківського лісгоспу за цільовим призначенням за нашими розрахунками становить 0,28, який є надзвичайно низьким і свідчить про нераціональне використання земель.

У посівних відділеннях розсадників ДП «Корюківське лісове господарство» вирощують переважно сіянці сосни звичайної (майже 2140 тис. шт.), оскільки вона є головною породою у насадженнях лісгоспу. Друге місце за обсягами вирощування хвойних порід займає ялина звичайна (24 тис. шт.), яку використовують, в основному, для вирощування новорічних ялинок.

Баланс сіянців наведено в табл. 3, з даних якої видно, що забезпеченість лісництв садивним матеріалом є на достатньому рівні. За 2014 рік у надлишку вирощено сіянці сосни звичайної та туї західної, які підлягали продажу. Сіянці фундука вирощено у недостатній кількості для забезпечення власних потреб, а тому лісівники ДП «Корюківське ЛГ» планували закупити їх в інших господарствах.

3. Баланс сіянців ДП «Корюківське ЛГ» станом на весну 2015 р.

Порода	Наявність на 01.01.2015 р., тис. шт.	Потреба, тис. шт.	Баланс, тис. шт.	
			лишки	нестача
Сосна звичайна	2137,0	1988,0	149	-
Ялина звичайна	24,0	24,0	-	-
Сосна кримська	13,0	13,0	-	-
Туя західна	3,3	1,0	2,3	-
Модрина японська	13,8	13,8	-	-
Ялиця кавказька	1,3	1,3	-	-
Ялина сербська	5,5	5,5	-	-
Ялина східна	0,04	0,04	-	-
Ялина колюча	0,23	0,23	-	-
Ялина біла	5,1	5,1	-	-
Дуб звичайний	57,0	57,0	-	-
Липа крупнолиста	6,0	6,0	-	-
Дуб червоний	20,0	20,0	-	-
Клени	2,0	2,0	-	-
Береза повисла	105,0	105,0	-	-
Вільха чорна	13,8	13,8	-	-
Яблуня	3,1	3,1	-	-
Фундук	0,2	0,44	-	0,24
Всього	2410,37	2259,31	151,3	0,24

Баланс саджанців на весну 2015 р. по ДП «Корюківське лісове господарство» наведено на рис., з даних якого видно, що саджанці більшості порід вирошено у кількості, необхідній для задоволення власних потреб. За 2014 р. у надлишку (166 шт.) вирошено лише саджанці туї західної, які передбачалося реалізувати. Крім згаданих на рис. порід у ДП «Корюківське лісове господарство» вирощують також саджанці айви японської, гледичії триколючкової, верби Матсудана, багряника японського та деяких інших порід.

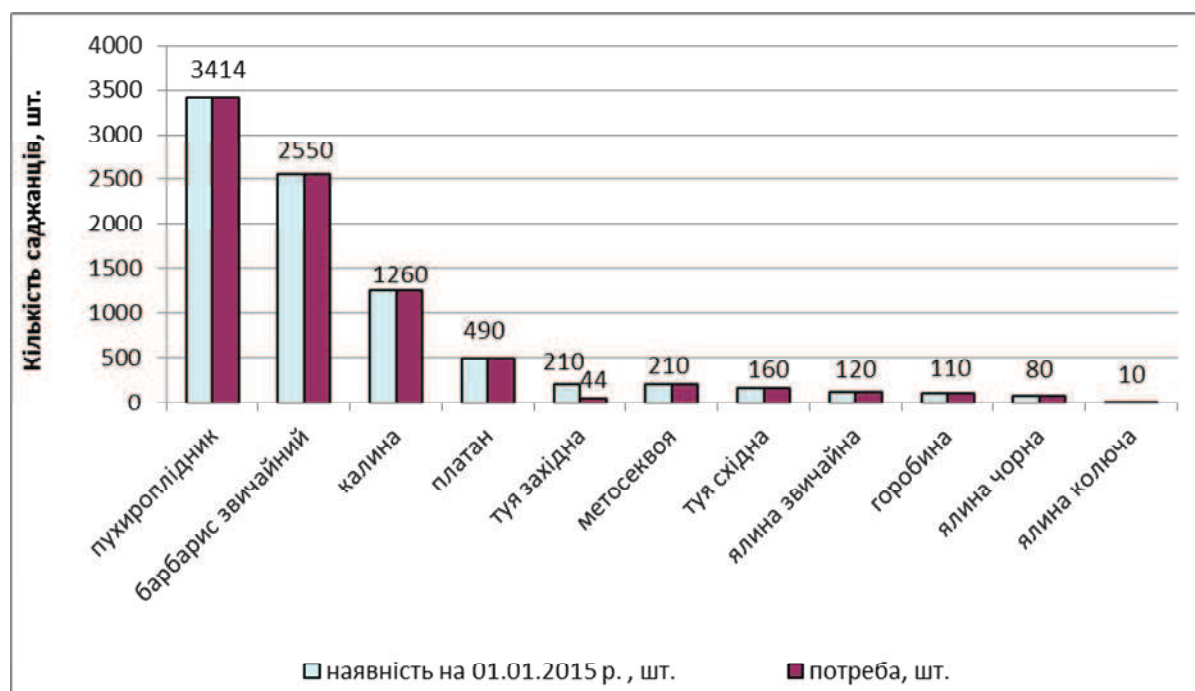

Рис. Баланс саджанців на весну 2015 р. по ДП «Корюківське ЛГ»

Для підвищення економічної ефективності запропоновано створити комбіновані шкільки, поєднанням різних видів вирощуваних рослин у межах однієї сівозміни, наприклад, у міжряддях деревних порід висаджувати кущові.

Науково-обґрунтовані сівозміни дають нам можливість підтримувати та підвищувати родючість ґрунту, покращувати його структуру, накопичувати та раціонально використовувати вологу й елементи мінерального живлення, полегшувати боротьбу з бур'янами, хворобами та шкідниками [1].

На розсадниках Корюківського лісгоспу у сівозмінах застосовують чорний пар. Як відомо з літературних джерел [1, 3], у зоні Полісся (де й розташований лісгосп) рекомендовано застосовувати сидеральний пар. З огляду на це, на розсадниках підприємства доцільно замінити чорний пар сидеральним із вирощуванням на зелене добриво різних видів однорічного або багаторічного люпину, люпино-фацелієвої суміші, гороху зимуючого тощо.

У розсадниках ДП «Корюківське лісове господарство» застосовують лише рядкові посіви у посівних відділеннях постійних і тимчасових

розсадників. Це пов'язано із тим, що ці відділення невеликі за площею і всі роботи, пов'язані із посівом та доглядом за ґрунтом, виконуються вручну.

З метою зменшення обсягів ручної праці та підвищення рівня механізації робіт підприємству доцільно в посівних відділеннях постійних розсадників запровадити стрічкові посіви, що дають змогу механізувати більшість робіт. Зокрема, для вирощування сіянців хвойних порід доречно використовувати стрічкову 5-борозенкову (25-25-25-25-50 см) схему, а для листяних – стрічкову 4-борозенкову (30-30-30-60 см).

Догляд за сіянцями на підприємстві проводять як вручну, так і механізовано. Механізовані догляди варто поєднувати із використанням гербіцидів. Проте під час планування і проведення робіт із гербіцидами слід суворо дотримуватися вимог безпеки відповідно до чинних Державних санітарних правил [4].

Для підживлення садивного матеріалу у ДП «Корюківське лісове господарство» застосовують переважно нітроамофоску, оскільки вона містить основні елементи мінерального живлення, необхідні для рослини. З метою повноцінного забезпечення садивного матеріалу поживними речовинами пропонуємо дотримуватися раціональної, науково-обґрунтованої системи добрив для зони Полісся, розробленої П. Г. Кальним [1].

З метою захисту садивного матеріалу від пошкоджень личинками хруща в лісовому розсаднику використовують розчин інсектициду «Актара», яким обробляють кореневі системи сіянців перед посадкою, а у разі виявлення пошкоджень вводять цей препарат у зону кореневої системи уже посадженої рослини через зроблений у ґрунті отвір.

З метою підвищення біологічної стійкості створюваних лісів, слід збільшити питому масу використання садивного матеріалу із нетравмованою кореневою системою. Оскільки у лісгоспі вирощуванням садивного матеріалу такого виду тільки починають займатися, вважаємо за необхідне вдосконалювати та розвивати і цей напрям. Головною проблемою, яка відтерміновує початок індустріалізованого виробництва садивного матеріалу із закритою кореневою системою на підприємстві, була і лишається необхідність вкладання значних коштів у запровадження такого виробництва на перших етапах, що не завжди під силу одному підприємству і потребує кооперації зусиль кількох виробників.

Впровадження технологічних заходів на підприємстві має передбачати використання новітніх технологій, машин і механізмів для створення посівів, посадки сіянців і саджанців та обслуговування всіх необхідних операцій із вирощування посадкового матеріалу. З використанням цих технологій зменшуються обсяги ручної праці, що є вигідним з економічного погляду та сприяє створенню безпечних умов праці. Для вирощування садивного матеріалу із закритою кореневою системою є доцільним придбання автоматичної лінії для наповнення контейнерів субстратом, проведення операцій із висіву насіння або садження посадкового матеріалу.

Використання садивного матеріалу із закритою кореневою системою дасть змогу підвищити приживлюваність створених лісових культур, запровадити механізацію усіх операцій технологічного процесу, а також продовжити строки садіння.

Висновки

Стан вирощування садивного матеріалу у ДП «Корюківське лісове господарство» можна вважати задовільним, а забезпеченість ним лісокультурних робіт – достатньою.

Стосовно агротехніки вирощування сіянців і саджанців слід зазначити, що недостатню увагу приділяють сівозмінам та системі застосування добрив. На розсадниках лісгоспу доцільно застосовувати сидеральний пар із вирощуванням на зелене добриво різних видів люпину, люпино-фацелієвої суміші, гороху зимуючого тощо, а також дотримуватися раціональної системи добрив.

Для підвищення економічної ефективності використання площі розсадників пропонуємо створити комбіновані шкілки, поєднанням різних видів вирощуваних рослин у межах однієї сівозміни, наприклад, у міжряддях деревних порід висаджувати кущові.

З метою задоволення робіт із відтворення лісів садивним матеріалом, доцільним було б розширити асортимент вирощуваних сіянців, насамперед листяними породами. Також рекомендовано розширити асортимент лісового садивного матеріалу вирощуванням сіянців і саджанців із закритою кореневою системою та запровадити вирощування мікоризованого садивного матеріалу.

Список літератури

1. Гордієнко М. І. Лісові культури / М. І. Гордієнко, Г. С. Корецький, В. М. Маурер. – К. : Сільгоспосвіта, 1995. – 328 с.
2. Маурер В. М. Забезпеченість садивним матеріалом робіт з відтворення лісів в Україні: сучасний стан, проблеми та першочергові завдання / В. М. Маурер // Науковий вісник НУБіП України. – К., 2011. – Вип. 164, ч. 1. – С. 195–201.
3. Осмола М. Х. Лісові культури. Лісові розсадники : навч. посіб. / М. Х. Осмола. – К. : ІСДО, 1995. – 92 с.
4. Транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві Державні санітарні правила ДСП 8.8.1.2.001-98 : затверджено Наказом Міністерства охорони здоров'я України № 1 від 03.08.1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=4151>.

Отражено современное состояние древесного рассадничества ГП «Корюковское лесное хозяйство» и приведены пути усовершенствования агротехники выращивания и повышения рентабельности производства лесного посадочного материала.

Ключевые слова: *питомник, посадочный материал, сеянцы, саженцы, агротехника выращивания.*

The modern state of arboreal nurserys of SE «Koryukivske forestry» is reflected and ways of improvement of growing agrotechnics and increase of profitability of forest planting-stock production are resulted.

Key words: nursery, planting-stock, seedlings, nursery transplants, agrotechnics of growing.

УДК 630*232.4:582.623.2(477.82)

ЗАСТОСУВАННЯ ДОБРИВ ДЛЯ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ РОСТУ ПЛАНТАЦІЙ ТОПОЛІ В УМОВАХ ВОЛИНСЬКОГО ПОЛІССЯ

*I. С. Шилін, аспірантка**

*В. М. Маурер, кандидат сільськогосподарських наук
e-mail: ira.shylin@gmail.com*

Вивчено вплив різних доз та способів внесення мінеральних добрив під час підживлення у суборових умовах Волинського Полісся на річний приріст тополі та зміну досліджуваних показників протягом вегетаційного сезону.

Ключові слова: підживлення, мінеральні добрива, тополя, плантаційне лісовирощування.

Ще на початку другої половини ХХ ст. проф. Д. Д. Лавриненко [1] порушив питання щодо доцільності запровадження заходів із підвищення родючості заліснюваних площ на Поліссі України. Основну увагу було акцентовано на застосуванні різних агротехнік підготовки ґрунту та удобреннях потенційних лісових угідь. При вирощуванні плантацій зі скороченим оборотом рубки, особливо на ділянках із недостатньо родючими ґрунтами, регулювання рівня мінерального живлення шляхом внесення добрив є одним з найвагоміших чинників інтенсифікації росту деревних рослин і підвищення продуктивності їхніх насаджень [5].

Однією з передумов переходу до сталого ведення лісового господарства в Україні є активне запровадження індустріального, техніко-економічного підходу до відтворення лісів, яким є плантаційне лісовирощування у сучасній інтерпретації. Збільшення питомої ваги плантаційного лісовирощування неможливе без розширення площ, придатних для закладання плантацій швидкорослих порід, у тому числі за рахунок ділянок з відносно бідними ґрунтами, родючість яких можна підвищити шляхом внесення добрив та ефективнішого використання наявних лісових земель. До перших, передусім, можна віднести землі, що вийшли з-під сільськогосподарського користування та непридатні для використання з іншою метою угіддя, а до других – непродуктивно використовувані лісові ділянки. При цьому ефективне плантаційне

*Науковий керівник – кандидат сільськогосподарських наук, професор В. М. Маурер.

© I. С. Шилін, В. М. Маурер, 2015